

מודל עילות גירושין – כמחווון לקורס הדרכה לנישואין

תקציר

עבודת-המחקר עוסקת במציאות השבר הזוגי בעידן המודרני ובניסיון לעמוד על שורשי המצב – על מנת להציע תכנית התערבות חינוכית במסגרת הלימודים הגבוהים. הצורך במעורבות חינוכית בבחינת "רפואה מונעת" נובע ממכת הגירושין – מכת הדור כתופעה קיומית במציאות הזוגית.

במחקר האיכותני-כמותי ניתחנו את עילות הגירושין ב-118 תיקי גירושין משפטיים של אוכלוסייה אורתודוקסית וחילונית. עילות הגירושין נחקרו על-פי מודל מובנה, ובו עמדנו על העילות השכיחות ומרובות האחוזים. זאת – על מנת לתת כלים ספציפיים להתמודדות עם העילות, שהופיעו באחוזים גבוהים בקורס ההתערבות.

תוצאות המחקר העלו את העילות העיקריות והבולטות בגירושין, כגון: בעיות בתקשורת ו"יחסים בין-אישיים", המהווים מעל 50% מכלל העילות.

המסקנה האופרטיבית מהמחקר היא הצורך במעורבות חינוכית במוסדות להשכלה גבוהה.

מבוא

המחקר הנוכחי התמקד במציאות השבר הזוגי בעידן המודרני ובניסיון לחשוף ולהבין את שורשי המצב – כדי להציע תכנית התערבות חינוכית במסגרת הלימודים הגבוהים. הצורך במעורבות חינוכית, בבחינת 'רפואה מונעת' – נובע ממכת הגירושין, שהנה מכת הדור ומסתמנת כתופעה קיומית במציאות הזוגית, הישראלית והאוניברסלית (כהן, 1997; לוי, 2001; נרדי, 2003). מניתוח ממצאי המחקר נבנה מודל ייחודי, שהנו הראשון מסוגו, אשר מְמַפֵּה ומנתח עילות לגירושין – כדי להבינן ולהציע תכנית התערבות למניעה מוקדמת של בעיות, אשר עלולות להוביל לגירושין.

מילות-מפתח: נישואין; שבר זוגי; עילות גירושין; התערבות חינוכית; קורס יסוד בנישואין – באקדמיה.

רקע תאורטי ואמפירי

תוצאות הכשל הזוגי-משפחתי והתפרקות המשפחה בעקבות הגירושין הן קשות: אבות נקרעים מילדיהם ויורדים מנכסיהם, ואף נכנסים למחויבויות כספיות גבוהות. אמהות נקלעות למשבר אישי, חברתי, רגשי וכלכלי, וכתוצאה מכך, אינן מצליחות להתמודד בגפן עם גידול-הילדים. ילדים רבים חווים את חוויית הפירוד באופן שנגרם להם נזק בלתי-הפיך, והתוצאות מטביעות את חותמן בעתיד – בחוסר-יכולתם להקים תא זוגי ומשפחתי בריא ותקין (וולרשטיין וברקסלי, 1995; הלפרין-קדרי ווייס, 2003-2005).

מחצית מכלל הזוגות הנשואים בארה"ב מתגרשים (פלדמן, 1993), אולם שיעור הגירושין בקרב יהודים שומרי-תורה הוא נמוך בהרבה, אם כי אף הם אינם מחוסנים מנגע זה. מספר הגירושין עלה פי שלושה במשך 20 השנים האחרונות. רובם מתרחשים בשנים הראשונות לנישואין. במשפחות דתיות מספר הילדים בשנות הנישואין הראשונות גדול יותר, ולכן נגרם סבל רב יותר בעקבות הגירושין, אשר יוצרים פצעים עמוקים שאינם מגלידים במהרה (נפיר, 1985; נרדי, 2003; היילי, 1982). ההשלכות על חיי הילדים הן קשות: הם חשים, כי הוריהם, שתפקידם להעניק להם ביטחון, נטשו אותם; הם מרגישים נבגדים, ובשל כך הם עלולים להביע בהמשך-חייהם חוסר-אמון בבני אדם (גפן ורדין, 1999). עקב השלכות קשות אלו – מצופה, כי החברה תעמיד משאבים נאותים לפתרונות, ובראש וראשונה – לתרופת-מנע, כגון חינוך מכוון ויעיל לחיי-משפחה והדרכה לפני מצבי המשבר, לשם חיזוק אשיות הבית והמשפחה (אברמסון, 2005; סולברג, 1997).

הגישה המקובלת כיום גורסת, כי שיעור הגירושין הגבוה בחברה המערבית והיהודית המודרנית הנו תוצאה של רוח התקופה המודרנית והפוסט-מודרנית המתירנית בגישה והמגוונת בערכיה, בעידן שינוי תפיסתי, ערכי, אידאולוגי והשקפתי (לוי, 2001). חוסר מונדעות מגדרית וכן חוסר-הבנה הדדית לעומק הם מהמאפיינים של חיי-הזוגיות כיום (גריי, 1994; טנן, 1991). לפיכך, פתיחת אשנב לתובנות ולהעמקה, למונדעות ולמיומנויות בהכנה לקראת הזוגיות והבחירה בבן-זוג – עשויה לצמצם באופן משמעותי את שיעורי הגירושין הגבוהים (אברמסון, 2005; וולרשטיין ובלקסלי, 1995; רבין, 1998). במילים אחרות, השקפת-העולם המערבית המודרנית מחלחלת בהתמדה לעולם האורתודוקסי, והיא העומדת בבסיס העלייה והיקף הגירושין הניכר בקהילה האורתודוקסית, שהפכו ליותר נורמטיביים ומקובלים בה (לוי, 2001; פלדמן, 1993). מכאן נובע הצורך בהדרכה, הן מההיבט של חשיבות הנישואין ביהדות וקדושתם (בצרי, 1989; הכהן, 1979), והן מבחינת הקונפליקט, הנוצר מחמת החיכוך בעולם הפוסט-מודרני בין ערכי המשפחה לערכי החירות, בין מימוש עצמי לבין מחויבות לזולת ולכלל (לוי, 2001). בחברה הדתית האורתודוקסית נחוצה ההדרכה במשנה-תוקף מחמת ההפרדה החינוכית שבין המינים, הגורמת לאי-ידיעה ולהיעדר הכרה הדדית טרם הבחירה בבן/בת זוג. ההיחשפות למתירנות שבעולם המערבי – גורמת לסדקים בשמירת המסורת היהודית – דבר, המחייב הדרכה בהתמודדות זו (בצרי, 1989; לוי, 2001). כיום, ברור לכלל הציבור האורתודוקסי על זרמיו (ליטאי, חסידי ולאומי), שיש להקדיש תשומת-לב ניכרת להכנה ולהדרכה לחיי-נישואין כחלק מההכנות לחתונה, ובכלל זאת – נושאים הלכתיים, מחשבתיים ומעשיים בתחום האישיות (סולברג, 1997). עם זאת, ההכרח במתן מסגרות ללמידה ולהדרכה טרום-נישואין במוסדות האקדמיים, אשר בהם לומדים צעירים בגיל המתאים ליצירת זוגיות – אינו מובן כלל.

כל זוג מגיע לנישואין בציפיות מרובות. בחברה המודרנית, היעדר נורמות ברורות ורציפות

בנושאי נישואין גורם לעתים קרובות לשבר גדול (בצרי, 1989; וולרשטיין ובלקסלי, 1995). הכניסה לנישואין ללא מודעות והכנה – מהווה כישלון בפני עצמו. הנישואים עצמם אינם מביאים לקרבה, לפתיחות ולחמימות, שבני-זוג נכספים לה (בצרי, 1989). על מנת ליצור מערכת-יחסים חיובית – יש להתגבר על מעצורים, על אכזבות ועל עלבונות ולפתור בעיות תקשורת. זאת – על-ידי הכנה, מחשבה, עבודת המידות, עבודה על הקוגניציה ועבודה רגשית (נפיר, 1985).

בחוג האורתודוכסי, ההדרכה בנושאי אישות בגיל-הנישואין מהווה תחום אותנטי ויוצא-דופן בראייה העולמית של שנות ה-2000. בעולם המערבי האוניברסלי חל מהפך משמעותי בתחום "שבינו לבניה" לפתיחות – עד כדי מתירנות, המוצאות את ביטוין בנורמות התנהגות ובמדף-הספרים, וכן בהתמצאות, שמפגינים נערים ונערות מרחבי העולם ביחסי אישות.

מנגד, בחורים ובחורות אורתודוכסיים בישראל ובעולם מודרכים לחיי-זוגיות מההיבט ההלכתי, המעשי והמחשבתי ומקבלים הנחיות לבניית בית ולכינון יחסי האישות ביניהם. אין ספק, שהתמימות, הפרישות, הצניעות, הקדושה והטהרה, המעוגנים כמושגי-יסוד בבסיס חינוך הנוער האורתודוכסי – מצריכים הדרכה מרוכזת מעין זו לבני-הנוער, השומרים על התום – למרות המתירנות הרווחת בתחום. להדרכה חשובה זו יש להוסיף במנותק מנישואין את ההכנה הכוללת, המוצעת ליחסים זוגיים (הרפנס, 1977; ויניקוט, 1995; סולברג, 1997; סולוביצ'יק, 2002).

תכנית-ההדרכה והמעורבות יתנו במסגרת קורס יסוד, האמור להקנות מודעות עצמית, כלים ומיומנויות לתקשורת בין-אישית וזוגית. הקורס יכלול מושגי-יסוד בזוגיות, תובנות וידיעות מגדריות, וכמו-כן – קריטריונים לבחירת בן-זוג, קוד אתי זוגי וערכי-יסוד מכוונים בזוגיות. זאת – במנותק מנישואין ומבן-זוג ראלי (אבינר, 2002; סולברג, 1997).

תכנית ההתערבות תהווה תשתית בריאה ומפְּרָה וְרָז להפנמה של נבכי הזוגיות, ובמסגרתה כל "פְּלָה" אורתודוכסית פוטנציאלית תבנה את רמת המוכנות והבְּשָׁלוּת לקראת הבחירה של בן-זוג והחיים הזוגיים הלכה למעשה.

ההוראה והלמידה תיערכנה בדרך סדנתית, חווייתית, תהליכית ותוך שימוש באסטרטגיות חלופיות בהוראה (ריץ' ובן-ארי, 1994; הרץ-לזרוביץ ופוקס, 1987).

אמנם, קיימים מוסדות, העוסקים בהנחיה לחיי-זוגיות ומשפחה במסגרת הנישואין הבוגרים, וכן – מוסדות מנחים כחלק מהכשרה מקצועית.

הייחודיות בהצעה זו היא הטענה, שבמסגרת "רפואה מונעת" יש צורך בקורס-יסוד, הניתן לכל צעירה במסגרת לימודיה האקדמאים (הכהן, 1979; לפידות, 2000).

לפיכך, שאלות המחקר הן:

- (1) מהן העילות השכיחות לגירושין (כפי שהן מתועדות בתיקי גירושין משפטיים)?
- (2) האם ניתן לאפיין עילות גירושין בקבוצות אוכלוסייה שונות? כיצד?
- (3) האם עילות הגירושין נתפסות כבעיות בערכי-היסוד של הזוגיות, ואם כן, מה ניתן לעשות למניעה מוקדמת של בעיות אלו?

השיטה

המחקר בוצע בגישה, המשלבת ניתוח איכותני עם ניתוח כמותי, של סדרת חקרי מקרה – כדי לחשוף מגמות ודפוסים שיטתיים. מודל עילות גירושין וכשל הנישואין הופק מהמסמכים שב-118 תיקי גירושין של בית-הדין הרבני, המתעדים את חקירת עילות הגירושין, הבעיות וכשלי הזוגיות.

מטרת הניתוח הייתה לבחון, מהם האפיונים הייחודיים והזהות הייחודית לנסיבות הגירושין באוכלוסייה האורתודוקסית והחילונית, במידה והם קיימים (צבר בן-יהושע, 1997, עמ' 106-49; שקדי, 2003). הבנת הכישלון ונסיבותיו יכולה להוביל למציאת דרך להכנה מתאימה לחיי-נישואין, העשויה לתרום למניעת-גירושין בעתיד. דליית עילות גירושין שכיחות בתיקים משפטיים – אפשרה להבין ולתכנן תכנית התערבות כבסיס לחינוך לנישואים טובים, באמצעות הגדרת עקרונות של "אל תעשה" ו"עשה" (מחון).

הנבדקים

נבדקו 118 תיקים של זוגות, שעקב כישלון נישואיהם בנסיבות מגוונות – נמצאו בשנים 2002-2005 בתהליכי-גירושין. תיקיהם המשפטיים נדונו בבית-הדין הרבני. הנבדקים כללו זוגות מהמגזרים הבאים: אורתודוקסים, חרדים, דתיים-לאומיים, מסורתיים, בעלי-תשובה וחילוניים. התיקים שנותחו היו מגוונים מבחינת מיצב סוציו-אקונומי, משך הנישואין, גילאי הגירושין ונסיבותיו.

לוח 1 מתאר את רמת הדתיות של המשפחות, שתיקי-הגירושין שלהן נכללו במדגם.

לוח 1: התפלגות המשפחות לפי רמת דתיות (N=118)

רמת דתיות	N	%
חילונים	47	39.8
דתיים	53	44.9
מסורתיים	18	47.0
בעלי-תשובה	9	7.6
דתיים לאומיים	26	22.0
חרדים	18	15.3
סה"כ	118	100.0

שנות נישואים עד המשבר

ניתוח התיקים לפי מספר שנות הנישואין של בני-הזוג עד המשבר, שהוביל לפתיחת תיק-גירושין: עד שנה – 10.6%; עד חמש שנים – 19.2%; עד 20 שנה – 53.9%; מעל 20 שנות נישואין – 22.1%.

המסמכים וניתוחם

נותח תיק-הגירושין, הכולל את האינפורמציה, שנמסרה על-ידי הנתבע או התובע או עורך-דינה של התביעה. המסמכים בתיקי-הגירושין של השכבות הסוציו-אקונומיות החלשות – כללו גם דו"חות של הרשויות הסוציאליות, התומכות בזוג ומאבחנות אותו. דו"חות אלה כוללים גם שיחות אישיות, שקוימו עם הבעל, עם האישה, עם הילדים ועם המשפחה בכללותה, וכן ניתוח מעמיק, המבוסס על המפגשים. בוצע ניתוח תוכן איכותני שיטתי של העדויות, של המסמכים, של התעודות ושל האירועים, שתועדו בתיקי-הגירושין (צבר בן-יהושע, 1997, עמ' 106-49; שקדי, 2003).

לאחר קריאה הוליסטית של התיקים בכללותם – זוהו ותועדו משתנים, העשויים לתרום להבנת העילות על-פי מאפיינים ייחודיים של הזוגות, וזוהו תמות בולטות וחוזרות, אשר לאחר הליך של תיקוף – מוינו לקטגוריות של עילות גירושין, אשר היוו את הבסיס למודל.

ניתוח מסמכים משפטיים כבסיס למחקר – נושא בחובו מספר **מגבלות**: המידע מועבר בצורה עקיפה ולא ישירה (על-ידי עורך-דין, טוען רבני או עובד סוציאלי), ר"ל פרטי הטעונונים מועברים על-ידי גורם שלישי: עורך-דין, עובדת סוציאלית, או טוען רבני. גם מידע, המועבר אישית על-ידי המתדיין, משוכתב על-ידי אדם נוסף. מידע, המועבר ישירות על-ידי המתדיין, בעל-התביעה, אחד מבני-הזוג – מועבר בקונטקסט של התדיינות. לפיכך לא ברור, עד כמה הוא אמין.

נדגיש, כי בחלק מתיקי הגירושין לא נמצאו כל פרטי העילות, כיוון שהזוג הגיע להסכמות מחוץ לדיונים המשפטיים (תיקים אלה הוצאו מהמחקר, שהרי עסקתי רק בתיקים בעלי פרטי עילות).

כמו-כן, בעיבוד הנתונים של תיקי בית הדין – חסר לרוב תיעוד של התהליך, שהוביל להידרדרות מערכת-היחסים עד למשבר.

אתיקה בביצוע המחקר

על מנת לעסוק בתיקי "המתגרשים", לקוחות רשות שופטת, שהם סודיים ואישיים – ביקשתי וקיבלתי רשות מפורשת לעסוק בתיקים במחקר ממנכ"ל בתי-הדין הרבניים בירושלים בתנאי אתי יסודי: שמירת סודיות ואנונימיות של הנפשות הנוגעות בדבר. על כן, אין אזכור כלשהו, המזהה את זהותם, את שמותיהם, את מקומות מגוריהם ועבודתם של בני-הזוג המתדיינים.

משתנים ועיבוד נתונים

על בסיס התמות, שזוהו בנייתן התוכן של תיקי הגירושין – הוגדרו המשתנים הבאים:

♦ דתיות המשפחה

1=חילוני; 2=מסורתי; 3=בעל תשובה; 4=דתי לאומי; 5=חרדי.

סטטוס סוציו-אקונומי (סס"א) (הוגדר על בסיס מאפייני תעסוקה, עיסוק מקצועי)

1=נמוך מאוד (לא עובדים, בעלי בעיות);

2=נמוך עד בינוני (לא עובדים, עיסוק בעל סטטוס נמוך);

3=בינוני עד גבוה (יש עיסוק/מקצוע, אין בעיות, אבל לא בסטטוס גבוה);
 4=גבוה (השכלה ותעסוקה);

♦ **פער ברמת הדתיות**

1=יש פער; 0=אין פער

♦ **מוצא אישה/בעל**

1=אשכנזים; 2=מדינות חבר העמים; 3=בני עדות-המזרח; 4=אתיופים;
 5=ישראלים.

♦ **השכלה**

1=עד תיכונית; 2=תיכונית; 3=אקדמית; 4=ישיבתית; 5=ישיבתית/אקדמית.

♦ **פוחת תיק הגירושין**

1=האישה; 2=הבעל; 3=שניהם.

כמו-כן תועדו:

* מספר שנות נישואין; * גיל בעת הנישואין של האישה והבעל;

* גיל האישה והבעל בעת פתיחת התיק; * מספר ילדים.

נוסף לכך, חושב סך העילות הכולל וסך העילות בכל אחת משש הקטגוריות ובקטגוריות-המשנה שלהן, שזוהו בניתוח המסמכים (תיקי-הגירושין).

עיבוד הנתונים כלל סטטיסטיקה תיאורית (שכיחויות ואחוזים, ממוצעים וסטיות-תקן) והסקתית (מבחן χ^2 , מקדמי מתאם פירסון וספירמן) (בייט-מרום, 1986, עמ' 43-44; Goetz & Le Compte, 1984).

ממצאים

הממצאים מוצגים להלן על-פי סדר שאלות המחקר:

שאלת המחקר הראשונה הייתה, מהן העילות השכיחות לגירושין (כפי שהן מתועדות בתיקי גירושין משפטיים)?

לוח 2 מציג את הקטגוריות וקטגוריות-המשנה של מודל עילות הגירושין, שהופק מניתוח התוכן של עילות הגירושין (הלוח המפורט, הכולל גם את תת-הקטגוריות הנכללות בקטגוריות-המשנה – מוצג בנספח 1 לוח 2):

לוח 2: מודל עילות גירושין שהופק מניתוח תמטי של תיקי הגירושין

קטגוריה (אחוז מכלל העילות)	קטגוריית-משנה
1. גורמים כלכליים (8.6%)	11. פיטורין 12. חובות כספיים 13. אבטלה 14. ביטחון תעסוקתי 15. מעברי-דירה תכופים
2. נסיבות הנישואין (2%)	21. נישואי-בושר 22. נישואין בעקבות הריון 23. בחירה מוטעית של בן-הזוג 24. נישואין ללא אהבה
3. בעיות אישיות של אחד מבני-הזוג שהובילו לגירושין (17.2%)	31. התפקדות והפקרות, עיסוק בזנות 32. עקרות 33. מחלות 34. התמכרויות 35. תכונות אישיות 36. העדר מחויבות למשפחה והעדר אחריות כלפיה 37. חוסר-תפקוד כללי
4. יחסים בין-אישיים (54.1%)	41. אי-הסכמה על גבולות הנישואין 42. "אישה מורדת" 43. מאיסה בבן-הזוג (מראה, ריח) 44. אלימות פיזית 45. אלימות נפשית ומילולית 46. עברות מוסריות 47. בגידה 48. יחסים מעורעים ומרוחקים 49. איום ב"שבירת-זוגיות"
5. פערים בין בני-הזוג (8.8%)	51. הבדלים באישיות 52. פערים בערכים 53. הבדלי מוצא וסס"א 54. הבדלי תרבות ומנטליות 55. פערי-השכלה 551. פער-גיל 56. חוסר-הסכמה ביחס למספר הילדים או ללידת ילד בכלל 57. חוסר-הסכמה ביחס לחינוך הילדים וגידולם 58. מחלוקות בענייני כספים 59. שוני בדתיות (פער תורני)
6. יחסים עם המשפחה המורחבת (9.4%)	61. משפחה מסיתה נגד בן-הזוג 62. סחטנות של משפחת בן-הזוג 63. מגורים בבית הורי בן-הזוג 64. דומיננטיות/ שתלטנות של הורי בן-הזוג 65. יחסים סימביוטיים עם משפחת המוצא (בן-הזוג הוא ילד יחיד במשפחתו)

קטגוריה (אחוז מכלל העילות)	קטגוריית-משנה
	66. תלות אחד מבני-הזוג בהוריו
	67. יחסים מופרעים במשפחת המוצא

ניתוח של 118 תיקי הגירושין הפיק מגוון רב של סיבות ועילות לגירושין. בסך-הכול צוינו 758 עילות; בכל תיק צוינה בין עילה אחת ל-31 עילות שונות (בממוצע – 6.4 עילות לתיק; סטיית-תקן 4.4).

העילות קובצו לשש קטגוריות ראשיות:

(1) גורמים כלכליים (8.6%); (2) נסיבות-הנישואין (2%); (3) בעיות אישיות של אחד מבני-הזוג שהובילו לגירושין (17.2%); (4) יחסים בין-אישיים (54.1%); (5) פערים בין בני-הזוג (8.8%); (6) יחסים עם המשפחה המורחבת (9.4%).

מעיון בלוח 2 עולה, כי במענה על שאלת-המחקר הראשונה נאמר, כי מעל מחצית מעילות הגירושין (54.1%) נבעו מ"יחסים בין-אישיים", ובעיקר – "אלימות נפשית ומילולית" (13.1%) ו"יחסים מעורערים ומרוחקים" (13.1%).

הקטגוריה הבאה בשכיחותה היחסית בקרב כלל הנבדקים הייתה "בעיות אישיות של אחד מבני-הזוג שהובילו לגירושין" (17.2%) – ובעיקר "תכונות אישיות" (8%).

הקטגוריה השלישית בשכיחותה הייתה "יחסים עם המשפחה המורחבת" (9.4%), ובלטה בהן "משפחה המסיתה נגד בן-הזוג" (2.9%).

שאלת המחקר השנייה בחנה, האם וכיצד ניתן לאפיין עילות גירושין בקבוצות אוכלוסייה שונות?

כמענה על שאלה זאת, נותחו העילות על-פי מאפיינים שונים של הנבדקים.

רמת הדתיות של המשפחה

לוח 3 בנספח 2 מציג את התפלגות 758 העילות שנמצאו בתיקים לפי רמת הדתיות של המשפחה. מעיון בלוח נראה, כי מספר העילות הממוצע לתיק הגבוה ביותר נמצא בקרב זוגות אולטרה-אורתודוקסיים (כשמונה עילות בממוצע, 143 עילות, שהופקו מ-18 תיקים); 6.4 עילות בממוצע בתיקים של זוגות אורתודוקסיים (340 עילות, שהופקו מ-53 תיקים), וכשש עילות בממוצע בתיקי חילונים (275 עילות, שהופקו מ-47 תיקים).

עיון בעילות, השכיחות ביותר באופן יחסי לפי רמת הדתיות של הזוגות – מעלה, שמכלל תיקי גירושין של 18 המשפחות האולטרה-אורתודוקסיות (143 עילות) – הקטגוריה השכיחה ביותר הייתה "יחסים בין-אישיים": 69 עילות (48.3%) מכלל העילות התמקדו בקטגוריה זאת, ומהן 17.5% (25 עילות), אשר התמקדו ב"אלימות נפשית ומילולית".

מכלל תיקי-גירושין של 53 המשפחות האורתודוקסיות (מסורתיות, דתיות לאומיות ובעלי-תשובה), שהעלו 340 עילות – הקטגוריה השכיחה ביותר הייתה "יחסים בין-אישיים": 182 עילות (53.5%) מכלל העילות התמקדו בקטגוריה זאת, ומהן 12.1% (41 עילות) התמקדו ב"אלימות נפשית ומילולית" ו-15% (51 עילות) ב"יחסים מעורערים ומרוחקים".

מכלל תיקי גירושין של 47 המשפחות החילונית צוינו 275 עילות:

העילה השכיחה ביותר הייתה "יחסים בין-אישיים": 159 עילות (57.8%) מכלל העילות התמקדו בקטגוריה זאת, ומהן 12% (33 עילות) התמקדו ב"אלימות נפשית ומילולית" ו-13.5% (37 עילות) ב"יחסים מעורערים ומרוחקים". עילה נוספת שכיחה הייתה "בגידה" (31, 11.3%).

זהות פותח התיק

לוח 4 בנספח 3 מציג את התפלגות עילות הגירושין על-פי זהות פותח התיק: הבעל או האישה (לא נכללו בנייתוח זה תיקים, שנפתחו על-ידי שני בני-הזוג).

קטגורית העילות השכיחה ביותר בקרב נשים וגברים כאחד הייתה "יחסים בין-אישיים": ב-16.1% מן התיקים שפתחו נשים – צוינה העילה "יחסים מעורערים ומרוחקים", וב-14.4% "בעיות אישיות של אחד מבני-הזוג שהובילו לגירושין". עילה שכיחה נוספת בקרב הנשים הייתה "יחסים עם המשפחה המורחבת" (14.8% מן העילות).

בתיקים, שנפתחו על-ידי גברים, צוינה בשכיחות גבוהה יחסית – עילות בקטגוריה: "בעיות אישיות של אחד מבני-הזוג שהובילו לגירושין" (18.3%), "אלימות נפשית ומילולית" (16.4%) ו"יחסים מעורערים ומרוחקים" (12.2%).

ניתן לסכם, כי יש דמיון בין העילות שצוינו בתיקים, שנפתחו על-ידי נשים, לבין תיקים, שנפתחו על-ידי גברים.

סטטוס סוציו-אקונומי (ס"א) של המשפחה

כחמישית מהנבדקים הם מס"א נמוך מאוד (21.4%), מעל רבע – מס"א נמוך עד בינוני (27.2%), 42.7% – בינוני גבוה, ו-8.7% – מס"א גבוה.

ניתוח עילות הגירושין לפי ס"א של המשפחה העלה (לוח 5 בנספח 4), כי בכל שכבות האוכלוסייה כמחצית העילות התמקדו ב"בעיות בין-אישיות". בקטגוריה זאת צוינו בשכיחות גבוהה יחסית "אלימות נפשית ומילולית" (בעיקר בקרב בעלי ס"א נמוך – 18%). בעלי ס"א נמוך ציינו גם "בעיות כלכליות" (28.7%).

בקרב בעלי ס"א נמוך-בינוני בלטו: "יחסים מעורערים ומרוחקים" (16%), "בעיות בין בני-הזוג שהובילו לגירושין" (14.8%) ו"אלימות נפשית ומילולית" (12.3%). בקרב שתי הרמות הנמוכות צוינה "אלימות פיזית" בשיעור יותר מכפול מאשר בקרב שתי רמות הס"א הגבוהות. בקרב בעלי ס"א בינוני-גבוה – צוינו בעיקר "בעיות בין בני-הזוג שהובילו לגירושין" (18%) ו"אלימות נפשית ומילולית". בקרב בעלי ס"א גבוה, צוינו בעיקר "בעיות בין בני-הזוג שהובילו לגירושין" (20.8%) ו"יחסים מעורערים ומרוחקים" (20.8%).

ניתן לסכם, כי בכל שכבות האוכלוסייה עילות הגירושין מתבססות בראש ובראשונה על היחסים בין בני-הזוג.

במענה על שאלת המחקר השנייה – נראה, כי עילות גירושין דומות מאפיינות משפחות מרמת דתיות ומרמה סוציו-אקונומית שונות, ללא קשר לזהות פותח/ת התיק.

דיון

גיל-הנישואין בקרב נשים אורתודוקסיות הנו לרוב בשנות ה-20 המוקדמות, ולכן, הביטול הקיימת לנישואין – נמוכה. טווח גיל זה חופף לגיל הלימודים האקדמיים, הגיל, אשר בו הפלג הפוטנציאלית נמצאת במסגרות לימודים אקדמיים ו/או תורניים – "סמינרים" לנשים אולטרה-אורתודוקסיות. לפיכך, עיתוי זה מתאים להתערבות מערכתית להנחיה ולהדרכה זוגית.

רוב הזוגות מתגרשים לאחר שנות-נישואין רבות (מעל מחציתם היו נשואים בין שש ל-20 שנים, וכחמישית – מעל 20 שנות נישואין). כמו-כן, מספר העילות הממוצע לתיק הגבוה ביותר נמצא בקרב זוגות אולטרה-אורתודוקסיים, לעומת אורתודוקסיים וחילוניים; ניתן לראות בפער זה עדות למסקנה, כי זוגות חרדיים מתגרשים רק כאשר הגיעו "מים עד נפש".

אין בכוחן של ההדרכה וההנחיה לפתור את כל בעיות הנישואין, אך קרוב לוודאי, שהן תועלנה ברוב המקרים. זאת – מאחר שקרוב לשליש מהנישואין נשברים כבר בחמש השנים הראשונות. קרוב לוודאי, שהנחיה והדרכה היו מורידות את שיעורי-הגירושין באוכלוסיה זו, שערכה מקדשים את הנישואין.

עוד עולה מהממצאים, כי 10% מן הזוגות מתגרשים בשנת-הנישואין הראשונה, לרוב – מיד לאחר הנישואין; נראה, כי במקרים מעין אלה בעיה אישיותית ו/או פתולוגית עומדת במוקד הנסיבות. גם כאן, הכנה נאותה הייתה, אולי, מסייעת למנוע נישואי-טעות אלו.

חשוב לציין, שמדגם תיקי הגירושין קלל ייצוג של כל שכבות האוכלוסייה, החל מאנשים חסרי-השכלה פורמלית, מובטלים, וכלה – ברופאים, בעלי תואר דוקטור ודוקטורנטים. ניתן לראות בכך עדות לצורך ההכרחי בהדרכה, ללא הבדלים סוציו-אקונומיים.

נקודה נוספת ראוייה לדיון היא, כי עילות, העוסקות במסגרת היחסים הבין-אישיים: אלימות נפשית, מילולית ואף פיזית – רווחו גם באוכלוסיות הדתיות (אורתודוקסיות).

הבעייתיות שבהן חושפת שאלה חינוכית וערכית: האם לחשוף את הסטודנטיות ואת הכלות האורתודוקסיות לאפשרות של אלימות פיזית ונפשית?

נראה, כי מן הראוי להכין את הסטודנטיות לתופעה זו, וכן להביא למודעותן את הסימפטומים, המצביעים על בעיה, כדי לדעת – בצלילות ובבהירות – לאבחן בתהליך הבחירה של בן-זוגן את הבעיות ואת הסימפטומים, המורים על אפשרות לבעיה, שעלולה להחמיר בהמשך. אין סתירה בין אידאל הטהרה והקדושה ובין ההכרה במציאות על סכנותיה ונתינת כלים להצלה והגנה מהם. אדרבא, השיעורים הגבוהים יחסית של דיווח על מקרי-אלימות – מצדיקים את הצורך הדחוף לחינוך בבחירת בן-זוג מתאים בבחינת "רפואה מונעת".

ניתוח מודל העילות הניב תכנים ומושגי-יסוד, העשויים להוות מחוון לקורס-יסוד בזוגיות. למשל, נראה, כי נדרשת הדרכה בתחום התקשורת הבין-אישית וסוגיות של יחסי-אנוש. מכיוון ששיעורים גבוהים של עילות-גירושין מגוונות התרכזו בקשיים ביחסים בין-אישיים, הרי שיש למקד את ההדרכה וההנחיה בנושאים אלו (קולמן, 2000; רבין, 1991, 1998; וולרשטיין ובלקסלי, 1995; שורש וקונה, 1993; אברמסון, 1995).

כמו-כן יש להתמקד בלימוד מודעות אישית (בנצור, 1987; אדלר, 1984), שאלת המעמד המגדרי בזוגיות; תקשורת בין גברים לנשים (טנן, 1991; גריי, 1994; סאטיר, 1989; קולמן, 2004; הנדריקס, 1992; קנוהל, 2003); הדדיות – הוגנות – שוויוניות (רבין, 1991, 1998;

הנדריקס, 1992); התמודדות זוגית ומודרנה (רוטנברג, 2005; לוי, 2001; וולרשטיין ובלקסלי, 1995); מיומנויות בחיי-יחד זוגי ודרכים להעמקת האינטימיות והקשר החיובי הבין-זוגי (אבינר, 2002; טאובר, 1991; פלדמן, 1993); התפתחות וצמיחה בזוגיות (רוג'רס, 1979; דרייקורס, 1976, 1983; נרדי, 2003); כיצד בוחרים בן-זוג, קריטריונים לבחירה (נפיר, 1985; רוג'רס, 1979; פלדמן, 1993); סימפטומים התנהגותיים בבן-הזוג, המעוררים "אורות אדומים" – חשש מהתנהגות אלימה ובעייתית.

סיכום ומסקנות

המחקר הנוכחי ביקש לעמוד על עילות-הגירושין העיקריות, המדרדרות את חיי-הנישואין לגירושין. ממצאי המחקר מצביעים על מספר סיבות רדיקליות המובילות לגירושין: אלימות פיזית ונפשית, תקיפה, סמים, גנבה, בגידה ועוד – מחד גיסא, ומאידך גיסא – על נסיבות של חוסר-תקשורת והעדר יחסי-אנוש טובים.

השאלה הגדולה היא: האם גירושין קורים רק במקרים קיצוניים אלה, או שמקרי-גירושין קורים בעקבות הידרדרות אליהם מתוך "נפילות" קטנות, זניחות, בלתי-מטופלות, וכאשר האהבה נגמרת – גוועים הנישואים בתהליך מתמשך?

ייתכן, שהלבוש המשפטי בתיקי-הגירושין – רדיקלי, אך המציאות אפורה, מעיקה ונובעת בחלקה מחוסר-הדרכה וליווי. נישואין כוללים תפקודים יומיומיים, קטנים, אפורים ושגרתיים, שעלולים להוביל לאירועי חוסר הבנה וקשיי-תקשורת, וניתן היה להתגבר עליהם באמצעות הדרכה מתאימה למשפחה ולמאפייניה, וספציפית – לצרכים של שני בני-הזוג.

במוקד מחקר זה עמדו תיקי-גירושין משפטיים של משפחות, שפתחו בהליך זה, אולם, ממצאי המחקר מעלים שאלה קריטית לדיון: האם עילות הגירושין המתוארות בתיקים מאפיינים גם את חיי-הנישואין של זוגות, שלא פתחו בהליך-גירושין, אך חיים במסגרת אומללה ומתיישרת? מחקרים שונים מראים, כי אחוזים ניכרים מהזוגות הנישואים חיים במציאות של חיי-נישואין "גרושי-לב" (כהן, 1997).

מן הראוי לבדוק במחקרי-המשך שאלות אלה, אשר עליהן לא ניתן מענה במסגרת המחקר הנוכחי:

מהן הסיבות לכך שאנשים נמנעים מגירושין, אף-על-פי שניסבות-חיייהם אומללות עד כדי מחלה?

ייתכנו סיבות שונות לכך, כגון: התמונה מתבהרת על מהותה ומורכבותה רק לאחר שנים רבות; הקושי להודות בכישלון של מהלך-חיים; הימנעות מפגיעה ביקריד, בילדים; הוויתור על חייך למען רווחת אחרים; בושה; חשש מהמצב הלא-נודע; חשש מבדידות; חשש מתהליכים פורמליים; טבע הוויתור – תחושת קרבן; כוח-ההרגל ועוד. כלומר, אין הסבר ברור וחד-משמעי, מדוע אדם סובל, וממשיך את חייו בנסיבות הקיימות (כהן, 1997; נרדי, 2003).

יש לבחון שאלה זאת באמצעות מחקר ייעודי.

מנגד, יש לברר את הסיבות לכך שעל זוגות נשואים להילחם ולהיאבק על איכות-חיייהם כזוג נשוי ולפעול לשיפור חיי הזוגיות והמשפחה (הנדריקס, 1992). מהות החיים כוללת חיי-זוגיות, ולכן ראוי, שתינתן התמיכה הראויה לשימור חיי הנישואין. הכנה מתאימה לרווקים ולנשואים

כאחת ומתן מקום לפיתוח מיומנויות והעלאת בעיות בזמן-אמת – עשויים לתרום לצמצום שיעורי-הגירושין ולהעלאת שיעור הנישואין המתמידים בהצלחה (היילי, 1982; סאטיר, 1975, 1989). כמו-כן, יש לבחון אפשרות להדרכה על ציר-הזמן לאורך שנות הנישואין, כשבכל פרק זמן ניתן לקבל הדרכה רלוונטית לחיזוק הזוגיות ולהעצמתה.

נסיים באמירתן של וולרשטיין ובלקסלי (1995): "יש נישואין מאושרים". אָל לנו לקבל את הנתונים הפסימיים, המצויים במציאות הזוגית כיום – כעובדה מוגמרת. ניתן להשקיע בשיפור איכות הנישואין, וזאת – לטובת היחיד והחברה בכללותה.

ביבליוגרפיה

- אבינר, ש' (2002). **אחותי כלה**. בית-אל: ספריית חוה.
- אברמסון, ז' (2005). **לומדים זוגיות** (ג' לגעד, עורכת). בן-שמן: מודן.
- אדלר, ב' (1984). **הנישואין כהלכתם**. ירושלים: המסורה.
- בייט-מרומ, ר' (1986). **שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו, כרך 1 יחידה 3**. תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה.
- בנצור, נ' (1987). **עניין של תדמית**. תל-אביב: זמורה ביתן.
- בצרי, ס' (1981). **הנישואין – משימה!** (מהדורה שלישית). ירושלים: מכון הכתב.
- בצרי, ס' (1989). **משימה בשניים**. ירושלים: מכון הכתב.
- גפן, א' ורדין, א' (1999). **היום שבו מתה האהבה**. תל-אביב: זמורה-ביתן.
- גריי, ג' (1994). **גברים ממאדים ונשים מנוגה** (ש' ינקוביץ, מתרגמת). תל-אביב: אור-עם.
- דרייקורס, ר' (1976). **נישואין: האתגר** (ר' אלגד, מתרגם). תל-אביב: יבנה.
- דרייקורס, ר' (1983). **שוויון: האתגר** (א' בן-נחום, מתרגם). תל-אביב: יבנה.
- היילי, ג'יי (1982). **בעיות משפחה: גישות חדשות לפתרון** (ש' שווארץ, מתרגמת; י' כפרי, עורכת). תל-אביב: ספרית פועלים.
- הכחן, ד' (1979). חינוך אדם יהודי להתנהגות מוסרית בכלל ובחיי המשפחה בפרט. **פתחים, א-ב** (45-46), 57-64.
- הלפרין-קדרי, ר' ווייס, ס' (עורכות). **הדין והדיין: פסקי דין רבניים בנושא משפחה** (כתב-עת). רמת-גן: אוניברסיטת בר אילן.
- הנדריקס, ה' (1992). **לבסוף מוצאים אהבה** (א' גינבורג-פורת, מתרגמת). תל-אביב: אחיאסף.
- הרפנס, ג' (1977). חינוך לחיי משפחה – כיצד? המשפחה – מהי ולשם מה? **בשדה חמ"ד, כא**, 18-22.
- הרץ-לזרוביץ, ר' ופוקס, א' (1987). **למידה שיתופית בכיתה**. חיפה: אח.
- ויניקוט, ד"ר (1995). **הכול מתחיל בבית** (מ' קראוס, מתרגמת). תל-אביב: דביר.
- וולרשטיין, ג' ובלקסלי, ס' (1995). **יש נישואין מאושרים** (ת' זילברג, מתרגמת). תל-אביב: מטר.
- טאובר, ע' (1991). **והיו לאחד** (ז' קולין, מתרגמת). מונסי, ניו יורק: שלהבת.
- טנן, א' (1991). **קצר: למה אין הבנה בין נשים לגברים** (ב' קורות, מתרגם). תל-אביב: מטר.
- כהן, ש' (1997). **הבית היהודי**. בני-ברק: המחבר.
- לוי, י' (2001). **אישה ומשפחה: מודרנה מול מסורת**. בית-אל: ספרית בית-אל.
- לפידות, ר' (1999). **שירת הבית היהודי**. פתח-תקוה: המחברת.
- נפיר, א"י (1985). **משפחה במבחן** (י' כפרי, מתרגמת). תל-אביב: ספרית פועלים.
- נרדי, ר' (2003). **זוגיות בסערה**. בני-ברק: הקיבוץ המאוחד.
- סאטיר, ו' (1989). **פנים רבות לנו** (נ' לוינסון, מתרגמת). חיפה: נורד.
- סאטיר, ו' (1975). **המשפחה המודרנית: לחיות יחד** (נ' גנוסר, מתרגמת). תל-אביב: ספריית פועלים.
- סולברג, ש' (1997). מבט פסיכולוגי על החינוך לחיי משפחה. **בשדה חמ"ד, מ**, 39-52.
- סולוביצ'יק, י"ד (2002). **אדם וביתו** (א' שנאן, מתרגם). ירושלים: עמותת תורת הרב.
- פלדמן, א' (1993). **שלוש שלמות הן**. ירושלים: האושר.

- צבר-בן יהושע, נ' (1997). **המחקר האיכותי בהוראה ובלמידה** (מהדורה חמישית). תל-אביב: מודן.
- קולמן, פ' (2000). **תקשורת זוגית** (א' בוטל-גורוהובסקי, מתרגמת). רמת-גן: פוקוס.
- קולמן, פ' (2004). **כיצד לומר זאת לבן הזוג: הדרך לתקשורת יעילה** (ח' מילר, מתרגמת). רמת-גן: פוקוס.
- קנוהל, א' (2003). **איש ואשה: זכו - שכונה ביניהם**. כפר-עציון: מכון שילובים.
- רבין, ק' (1991). **טובים השניים: נישואין כדיאלוג** (ב' הרמן, מתרגם). רמת-גן: קשת.
- רבין, ק' (1998). **שותפים שווים - חברים טובים** (ת' גולדשטיין, מתרגמת). תל-אביב: רמות.
- רוטנברג, י' (2005). **בית-ישראל** (מהדורה מחדשת ומתוקנת). בני-ברק: נצח-אוצרנו.
- רוג'רס, ק' (1979). **להיות בני-זוג** (מ' כהן, מתרגמת). חיפה: א.ח.
- ריץ', י' ובן-ארי, ר' (עורכים). (1994). **שיטות הוראה לכיתה ההטרונגית**. אבן-יהודה: רכס.
- שורש, ש' וקונה, ח' (1993). **שש"ת: שיטת שיכלול תקשורת**. תל-אביב: אופיר.
- שקדי, א' (2004). **מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני - תאוריה ויישום**. תל-אביב: רמות.
- Goetz, J., & Le Compte, M. (1984). *Ethnography and qualitative design in educational research*. New York: Academic Press.

נספח 1: מודל עילות הגירושין המפורט

לוח 2 מציג את המודל המפורט שהופק מניתוח תוכן של עילות הגירושין:

לוח 2: מודל עילות גירושין, שהופק מניתוח תמטי של תיקי-הגירושין

קטגוריה	קטגוריית משנה	תת-קטגוריה
1. גורמים כלכליים	11. פיטורין	
	12. חובות כספיים	
	13. אבטלה	
	14. ביטחון תעסוקתי	141. חוסר-קביעות ויציבות בעבודה 142. העדר-יכולת לספק פרנסה עצמאית
2. נסיבות-הנישואין	15. מעברי דירה תכופים	
	21. נישואי-בוסר	
	22. נישואין בעקבות היריון	
	23. בחירה מוטעית של בן-הזוג	
3. בעיות אישיות של אחד מבני-הזוג שהובילו לגירושין	24. נישואין ללא אהבה	
	31. התפקרות והפקרות, עיסוק בזנות	
	32. עקרות	321. עקרות של האישה 322. עקרות של הבעל
	33. מחלות	323. חוסר-ילדים ואי שיתוף פעולה של בן-הזוג עם בדיקות וטיפולי-פוריות רפואיים
	331. מחלת-נפש, שפוגעת בבן-הזוג	
	332. מחלה סופנית, שהועלמה טרם הנישואין	
	333. פגיעה ביכולת האישות בעקבות מחלה/נכות	
	334. נטילת תרופות פסיכיאטריות	
	335. תפקוד מיני לא תקין	
	336. מתח נפשי	
337. דיכאון		
34. התמכרויות	338. משבר גיל הארבעים	
	341. שתיינות ושכרות	
	342. שימוש בסמים	
	343. כישלון בגמילה מסמים/מאלכוהול	
	344. נטייה כרונית לבגידות	
	345. הימורים	
	346. פשיעה	
	351. אכזריות ורשעות	
	352. ציניות	
	353. קמצנות	
354. פזרנות		
355. כעסנות		
356. קנאה		
357. ילדותיות, חוסר-בגרות		
358. הימנעות מנשיאה באחריות		

קטגוריית משנה	תת-קטגוריה	קטגוריה
	359. תלותיות	
	3510. עצלנות	
	3511. שְׁטִיּוֹת, חולשת-אופי	
	3512. קשיים רגשיים הגורמים לריחוק	
	3513. תסמונת "בן יחיד"	
	3514. משקעים וזק נפשי מהעבר	
	3515. פינוק יתר, אנוכיות	
	3516. אישיות פתולוגית, נזירותיות, עצבנות	
	36. העדר מחויבות למשפחה וחוסר-אחריות כלפיה	
	37. חוסר תפקוד כללי	
4. יחסים בין-אישיים	41. אי-הסכמה על גבולות הנישואין	
	42. "אישה מורדת"	
	43. מאיסה בבן-הזוג (מראה, ריח)	
	44. אלימות פיזית	
	441. הכאה (ידיים או חפצים)	
	442. שבירת-כלים	
	443. תלונה במטרה בעקבות אלימות	
	451. איפוס, רמיסת כבוד בן-הזוג כאדם	45. אלימות נפשית ומילולית
	452. האשמות	
	453. רדיפות	
	454. השפלות, ביזיונות, דיכוי	
	455. לגלוג	
	456. קללות	
	457. הכפשת בן-הזוג בפני אחרים	
458. כינויי-גנאי		
459. האלימות מובילה לניסיונות התאבדות		
4510. אלימות בן-הזוג גורמת נזק נפשי		
4511. שתלטנות, שגורמת לנידוי בן-הזוג מהסביבה		
4512. צעקות		
4513. איומים		
	461. גנבת-כספים	46. עברות מוסריות
	462. העלמת מומים ומחלות, שנתגלו לאחר הנישואין	
	463. חוסר-יִשרה	
	464. צביעות	
	465. שקרים	
	471. בוגדנות	47. בגידה
	472. לבן-הזוג יש חבר/חברה	
	481. יחסים מעורערים באופן קבוע, מצב משבר תמידי	48. יחסים מעורערים ומרוחקים
	482. העדר-אהבה	
	483. ריחוק, חוסר קרבה	
	484. העדר-תקשורת	
	485. תחושה של חוסר-כבוד	

קטגוריה	קטגוריית משנה	תת-קטגוריה
		486. תחושה של חוסר-הערכה
		487. חוסר שיתוף פעולה בנשיאה בעול-הבית והמשפחה
		488. קושי לעמוד בעומס לידות רציפות וניהול הבית
		489. בית מוזנח ואי ביצוע עבודות-בית
		4810. חוסר-אמון / משבר-אמון
		4811. סכסוכים
		4812. הורים שכולים, שאינם יכולים להתגבר על הטרגדיה
		4813. נורמות קלוקלות, שמקלקלות את היחסים
		4814. דפוסי כניעות
		4815. ויתור על התקדמות בחיים למען בן-הזוג המצליחן (קיום המשפחה – משני)
		4816. עמדה בכירה של האישה, המאיימת על הבעל
		4817. תחרות, הנוצרת בין בני-הזוג בענייני סמכות וקריירה
	49. איום ב"שבירת זוגיות"	491. עזיבת חדר-שינה משותף
		492. נתק בין בני-הזוג
		493. היעדרויות מהבית
		494. נטישה של הבית ללא גירושין
5. פערים בין בני-הזוג		51. הבדלים באישיות
		52. פערים בערכים
		53. הבדלי-מוצא וס"א
		54. הבדלי-תרבות ומנטליות
		55. פערי-השכלה
		551. פער-גיל
		56. חוסר-הסכמה ביחס למספר הילדים / לידת ילד בכלל
		57. חוסר-הסכמה ביחס לחינוך הילדים וגידולם
		58. מחלוקות בענייני כספים
		59. שוני בדתיות (פער תורני)
		591. חזרה בשאלה
		592. חזרה בתשובה
		593. כפיית יחסי-אישות בנידה
		594. התגלה, שבן-הזוג אינו יהודי כשר
6. יחסים עם המשפחה המורחבת		61. משפחה מסיתה נגד בן-הזוג
		611. בעקבות מחלה
		612. בעקבות חוסר קבלת בן-הזוג
		613. בגלל נסיבות כלכליות
		614. עקב ייחוס בן-הזוג
		615. עקב כושר השתכרות בן-הזוג
		62. סחטנות של משפחת בן-הזוג
		63. מגורים בבית הורי בן-הזוג
		64. דומיננטיות/ שתלטנות של הורי בן הזוג
		641. של חותנת
		642. של חמות

קטגוריה	קטגוריית משנה	תת-קטגוריה
	65. יחסים סימביוטיים עם משפחת המוצא (בן-הזוג הוא ילד יחיד במשפחתו)	
	66. תלות אחד מבני-הזוג בהוריו	661. בגלל בעיות כלכליות
	67. יחסים מופרעים במשפחת המוצא	662. בגלל בעיות אישיות

נספח 2: עילות גירושין לפי רמת הדתיות של המשפחה

לוח 3: התפלגות עילות הגירושין לפי רמת הדתיות של הזוגות

רמת הדתיות של המשפחה:		חילוניים		אורתודוקסיים		אולטרה-אורתודוקסיים		סה"כ	
מספר עילות:		275		340		143		758	
מספר תיקים:		47		53		18		118	
מספר עילות ממוצע לתיק:		5.9		6.4		7.9		6.4	
1. גורמים כלכליים		11.6% 32		9.4% 32		0.7% 1		8.6% 65	
.11 פיטורין		0.0% 0		0.0% 0		0.0% 0		0.0% 0	
.12 חובות כספיים		1.1% 3		0.0% 0		0.0% 0		0.4% 3	
.13 אבטלה		3.3% 9		1.5% 5		0.0% 0		1.8% 14	
.14 ביטחון תעסוקתי		6.2% 17		6.8% 23		0.7% 1		5.4% 41	
.15 מעברי דירה תכופים		0.0% 0		0.0% 0		0.0% 0		0.0% 0	
2. נסיבות הנישואין		2.9% 8		1.8% 6		0.7% 1		2.0% 15	
.21 נישואי-בוסר		0.7% 2		0.3% 1		0.0% 0		0.4% 3	
.22 נישואין בעקבות היריון		0.4% 1		0.0% 0		0.0% 0		0.1% 1	
.23 בחירה מוטעית של בן-הזוג		0.4% 1		0.9% 3		0.7% 1		0.7% 5	
.24 נישואין ללא אהבה		1.1% 3		0.0% 0		0.0% 0		0.4% 3	
3. בעיות אישיות של אחד מבני-הזוג		14.9% 41		14.4% 49		28.0% 40		17.2% 130	
.31 התפקרות והפקרות, עיסוק בזנות		0.4% 1		0.6% 2		0.0% 0		0.4% 3	
.32 עקרות		0.0% 0		0.0% 0		0.0% 0		0.0% 0	
.33 מחלות		4.7% 13		2.1% 7		5.6% 8		3.7% 28	
.34 התמכרויות		5.8% 16		2.4% 8		0.0% 0		3.2% 24	
.35 תכונות אישיות		3.3% 9		7.1% 24		19.6% 28		8.0% 61	
.36 העדר מחויבות למשפחה וחוסר-אחריות כלפיה		0.4% 1		1.5% 5		0.0% 0		0.8% 6	
.37 חוסר תפקוד כללי		0.0% 0		0.0% 0		0.0% 0		0.0% 0	
4. יחסים בין-אישיים		57.8% 159		53.5% 182		48.3% 69		54.1% 410	
.41 אי הסכמה על גבולות הנישואין		0.7% 2		0.6% 2		0.0% 0		0.5% 4	
.42 "אישה מורדת"		2.2% 6		0.0% 0		1.4% 2		1.1% 8	
.43 מאיסה בבן-הזוג (מראה, ריח)		1.1% 3		0.3% 1		0.0% 0		0.5% 4	
.44 אלימות פיזית		9.5% 26		5.6% 19		9.8% 14		7.8% 59	
.45 אלימות נפשית ומילולית		12.0% 33		12.1% 41		17.5% 25		13.1% 99	
.46 עברות מוסריות		1.1% 3		3.2% 11		2.1% 3		2.2% 17	

סה"כ		אולטרה-אורתודוכסיים		אורתודוכסיים		חילוניים		רמות הדתיות של המשפחה:	
758		143		340		275		מספר עילות:	
118		18		53		47		מספר תיקים:	
6.4		7.9		6.4		5.9		מספר עילות ממוצע לתיק:	
6.5%	49	0.0%	0	5.3%	18	11.3%	31	47. בגידה	
13.1%	99	7.7%	11	15.0%	51	13.5%	37	48. יחסים מעורערים ומרוחקים	
6.5%	49	6.3%	9	8.5%	29	4.0%	11	49. איום ב"שבירת זוגיות"	
8.8%	67	16.8%	24	9.7%	33	3.6%	10	5. פערים בין בני-הזוג	
0.7%	5	2.1%	3	0.6%	2	0.0%	0	51. הבדלים באישיות	
1.2%	9	2.1%	3	1.8%	6	0.0%	0	52. פערים בערכים	
0.5%	4	1.4%	2	0.6%	2	0.0%	0	53. הבדלי-מוצא וסס"א	
1.5%	11	2.8%	4	0.9%	3	1.5%	4	54. הבדלי תרבות ומנטליות	
0.8%	6	1.4%	2	0.3%	1	1.1%	3	55. פערי-השכלה	
0.4%	3	0.0%	0	0.6%	2	0.4%	1	55.1. פער-גיל	
0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	56. חוסר-הסכמה ביחס למספר הילדים / לידת ילד בכלל	
0.4%	3	0.7%	1	0.0%	0	0.7%	2	57. חוסר הסכמה ביחס לחינוך הילדים וגידולם	
0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	58. מחלוקות בענייני כספים	
1.6%	12	2.1%	3	2.6%	9	0.0%	0	59. שוני בדתיות (פער תורני)	
9.4%	71	5.6%	8	11.2%	38	9.1%	25	6. יחסים עם המשפחה המורחבת	
2.9%	22	2.8%	4	2.4%	8	3.6%	10	61. משפחה מסיתה נגד בן-הזוג	
0.1%	1	0.0%	0	0.3%	1	0.0%	0	62. סחטנות של משפחת בן-הזוג	
0.5%	4	0.0%	0	0.6%	2	0.7%	2	63. מגורים בבית הורי בן-הזוג	
2.4%	18	0.7%	1	3.8%	13	1.5%	4	64. דומיננטיות/ שתלטנות של הורי בן-הזוג	
0.1%	1	0.0%	0	0.3%	1	0.0%	0	65. יחסים סימביוטיים עם משפחת המוצא (בן-הזוג הוא ילד יחיד במשפחתו)	
1.6%	12	1.4%	2	1.8%	6	1.5%	4	66. תלות אחד מבני-הזוג בהוריו	
0.1%	1	0.0%	0	0.0%	0	0.4%	1	67. יחסים מופרעים במשפחת המוצא	

נספח 3: עילות גירושין לפי זהות פותח/ת התיק
לוח 4: התפלגות עילות הגירושין לפי זהות פותח/ת התיק

הבעל (443 עילות)		האישה (162 עילות)		זהות פותח/ת התיק:
11.5%	51	4.2%	9	1. גורמים כלכליים
0.0%	0	0.0%	0	11. פיטורין
0.5%	2	0.5%	1	12. חובות כספיים
2.7%	11	0.5%	1	13. אבטלה
7.8%	32	3.1%	6	14. ביטחון תעסוקתי
0.0%	0	0.0%	0	15. מעברי דירה תכופים
2.3%	10	0.9%	2	2. נסיבות הנישואין
0.7%	3	0.0%	0	21. נישואי-בוטר
0.2%	1	0.0%	0	22. נישואין בעקבות הריון
0.7%	3	0.0%	0	23. בחירה מוטעית של בן-הזוג
0.2%	1	1.0%	2	24. נישואין ללא אהבה
18.3%	81	14.4%	31	3. בעיות אישיות של אחד מבני-הזוג
0.5%	2	0.5%	1	31. התפקדות והפקרות, עיסוק בזנות
0.0%	0	0.0%	0	32. עקרות
3.9%	16	5.7%	11	33. מחלות
5.1%	21	0.5%	1	34. התמכרויות
8.6%	35	7.3%	14	35. תכונות אישיות
0.5%	2	1.0%	2	36. העדר מחויבות למשפחה וחוסר-אחריות כלפיה
0.0%	0	0.0%	0	37. חוסר תפקוד כללי
51.2%	227	57.4%	124	4. יחסים בין-אישיים
0.2%	1	1.0%	2	41. אי-הסקמה על גבולות הנישואין
0.2%	1	3.6%	7	42. "אישה מורדת"
0.2%	1	1.6%	3	43. מאיסה בבן-הזוג (מראה, ריח)
10.5%	43	4.1%	8	44. אלימות פיזית
16.4%	67	9.8%	19	45. אלימות נפשית ומילולית
1.2%	5	4.1%	8	46. עברות מוסריות
5.4%	22	9.8%	19	47. בגידה
12.2%	50	16.1%	31	48. יחסים מעוררים ומרוחקים
6.4%	26	9.3%	18	49. איום ב"שבירת זוגיות"
9.0%	40	8.3%	18	5. פערים בין בני-הזוג
0.5%	2	1.0%	2	51. הבדלים באישיות
1.5%	6	1.6%	3	52. פערים בערכים
0.7%	3	0.0%	0	53. הבדלי מוצא וס"א
1.7%	7	1.6%	3	54. הבדלי תרבות ומנטליות

הבעל (443 עילות)		האישה (162 עילות)		זהות פותח/ת התיק:
1.0%	4	0.0%	0	55. פערי-השכלה
0.5%	2	0.5%	1	551. פערי-גיל
0.0%	0	0.0%	0	56. חוסר-הסכמה ביחס למספר הילדים / ללידת ילד בכלל
0.5%	2	0.5%	1	57. חוסר הסכמה ביחס לחינוך הילדים וגידולם
0.0%	0	0.0%	0	58. מחלוקות בענייני כספים
2.0%	8	1.6%	3	59. שוני בדתיות (פער תורני)
7.7%	34	14.8%	32	6. יחסים עם המשפחה המורחבת
2.0%	8	6.7%	13	61. משפחה מסיתה נגד בן-הזוג
0.0%	0	0.5%	1	62. סחטנות של משפחת בן-הזוג
1.0%	4	0.0%	0	63. מגורים בבית הורי בן-הזוג
2.4%	10	3.1%	6	64. דומיננטיות/ שתלטנות של הורי בן הזוג
0.0%	0	0.5%	1	65. יחסים סימביוטיים עם משפחת המוצא (בן-הזוג הוא ילד יחיד במשפחתו)
2.0%	8	2.1%	4	66. תלות אחד מבני-הזוג בהוריו
0.0%	0	0.5%	1	67. יחסים מופרעים במשפחת המוצא

נספח 4: התפלגות עילות הגירושין לפי סס"א

לוח 5: התפלגות עילות הגירושין לפי סס"א

גבוה (120 עילות)		בינוני-גבוה (278 עילות)		נמוך-בינוני (162 עילות)		נמוך מאוד (122 עילות)		סס"א
0.8%	1	4.0%	11	8.6%	14	28.7%	35	1. גורמים כלכליים
0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	11. פיטורין
0.0%	0	0.4%	1	0.6%	1	0.0%	0	12. חובות כספיים
0.0%	0	0.7%	2	0.6%	1	8.2%	10	13. אבטלה
0.8%	1	2.5%	7	5.6%	9	18.9%	23	14. ביטחון תעסוקתי
0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	15. מעברי דירה תכופים
2.5%	3	2.5%	7	1.9%	3	1.6%	2	2. נסיבות הנישואין
0.0%	0	0.4%	1	0.6%	1	0.8%	1	21. נישואי-בוסר
0.0%	0	0.4%	1	0.0%	0	0.0%	0	22. נישואין בעקבות היריון
1.7%	2	0.7%	2	0.6%	1	0.0%	0	23. בחירה מוטעית של בן-הזוג
0.0%	0	0.7%	2	0.0%	0	0.8%	1	24. נישואין ללא אהבה
20.8%	25	18.0%	50	14.8%	24	18.0%	22	3. בעיות אישיות של אחד מבני-הזוג
1		1		0		0		31. התפקדות והפקרות, עיסוק בזנות
0		0		0		0		32. עקרות
2		15		11		0		33. מחלות
2		3		3		16		34. התמכרויות
18		26		7		5		35. תכונות אישיות
1		2		0		0		36. העדר מחויבות למשפחה וחוסר-אחריות כלפיה
0		0		0		0		37. חוסר תפקוד כללי

גבוה (120 עילות)		בינוני-גבוה (278 עילות)		נמוך-בינוני (162 עילות)		נמוך מאוד (122 עילות)		ס"ס א
56.7%	68	50.4%	140	58.6%	95	47.5%	58	
4. יחסים בין-אישיים								
0.8%	1	0.7%	2	0.0%	0	0.8%	1	41. אי-הסכמה על גבולות הנישואין
0.0%	0	1.4%	4	1.2%	2	0.8%	1	42. "אישה מורדת"
0.0%	0	0.0%	0	0.6%	1	0.8%	1	43. מאיסה בבן-הזוג (מראה, ריח)
2.5%	3	6.8%	19	11.7%	19	13.1%	16	44. אלימות פיזית
11.7%	14	11.2%	31	12.3%	20	18.0%	22	45. אלימות נפשית ומילולית
2.5%	3	2.2%	6	1.9%	3	0.8%	1	46. עברות מוסריות
12.5%	15	5.4%	15	1.9%	3	6.6%	8	47. בגידה
20.8%	25	12.6%	35	16.0%	26	4.9%	6	48. יחסים מעורערים ומרוחקים
5.0%	6	6.8%	19	7.4%	12	0.0%	0	49. איום ב"שבירת זוגיות"
9.2%	11	15.1%	42	6.2%	10	2.5%	3	5. פערים בין בני-הזוג
0.8%	1	1.4%	4	0.0%	0	0.0%	0	51. הבדלים באישיות
1.7%	2	2.2%	6	0.6%	1	0.0%	0	52. פערים בערכים
0.8%	1	0.7%	2	0.6%	1	0.0%	0	53. הבדלי-מוצא וסס"א
1.7%	2	2.5%	7	1.2%	2	0.0%	0	54. הבדלי תרבות ומנטליות
0.8%	1	1.4%	4	0.0%	0	0.8%	1	55. פערי-השכלה
0.0%	0	0.4%	1	0.6%	1	0.0%	0	551. פערי-גיל
0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	56. חוסר-הסכמה ביחס למספר הילדים / ללידת ילד בכלל
0.0%	0	0.4%	1	1.2%	2	0.0%	0	57. חוסר-הסכמה ביחס לחינוך הילדים וגידולם
0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	58. מחלוקות בענייני כספים

גבוה (120 עילות)		בינוני-גבוה (278 עילות)		נמוך-בינוני (162 עילות)		נמוך מאוד (122 עילות)		ס"ס"א
0.8%	1	2.5%	7	1.2%	2	1.6%	2	59. שוני בדתייות (פער תורני)
10.0%	12	10.1%	28	9.9%	16	1.6%	2	6. יחסים עם המשפחה המורחבת
3.3%	4	3.6%	10	1.9%	3	0.8%	1	61. משפחה מסיתה נגד בן-הזוג
0.0%	0	0.4%	1	0.0%	0	0.0%	0	62. סחטנות של משפחת בן-הזוג
0.8%	1	0.4%	1	1.2%	2	0.0%	0	63. מגורים בבית הורי בן-הזוג
3.3%	4	2.2%	6	2.5%	4	0.8%	1	64. דומיננטיות/ שתלטנות של הורי בן-הזוג
0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	65. יחסים סימביוטיים עם משפחת המוצא (בן-הזוג הוא ילד יחיד במשפחתו)
1.7%	2	1.4%	4	2.5%	4	0.0%	0	66. תלות אחד מבני-הזוג בהוריו
0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	67. יחסים מופרעים במשפחת המוצא